

Handlingsplan for et trygt og godt barnehagemiljø

Et verktøy for Preg barnehagers arbeid med å forebygge, forhindre og håndtere krenkelser av barn i barnehage



Preg
barnehager



Misjonssambandet

Hva beskriver denne planen

Denne planen er et verktøy for Preg barnehagers arbeid med å forebygge, forhindre og håndtere krenkelser av barn i barnehage. For eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Planen beskriver hva barnehagene skal gjøre for å forebygge og fremme et trygt og godt barnehagemiljø jf. Barnehageloven § 1 Formål:

“Barnehagen skal i samarbeide og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.”

“Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.”



Innledning

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, er barnehagen forpliktet til å håndtere, stoppe og følge opp dette (Rammeplan for barnehager, 2017, s. 11).

Barnehagelovens kapittel 8 gir en tydelig forpliktelse til å skape et godt psykososialt barnehagemiljø. For at alle barn skal oppleve trygge og gode dager i barnehagen, er det avgjørende at de ansatte har kompetanse til å forebygge krenkelser og mobbing, gjenkjenne det når det skjer, og vite hvordan dette skal håndteres. Arbeidet med å fremme prososiale ferdigheter og stoppe krenkelser og mobbeatferd i barnehagen krever sensitive voksne med reflekterte tilnærminger og strategier.

Alle voksne skal kjenne til barnehagens krav og forventninger til sosialt kompetent atferd. Utvikling av sosial kompetanse krever at barnehagen og foreldrene samarbeider nært. Et godt samarbeid er også en forutsetning dersom mobbeatferd observeres. Barnehagens ledelse har ansvar for at arbeidet prioriteres.

Handlingsplan for å sikre barn et godt barnehagemiljø skal bidra til:

- at alle barn trives og har det bra i barnehagen
- å danne felles retning for arbeidet mot mobbing og andre krenkelser i barnehagen
- å fremme gode samhandlingsrutiner for foreldre og barnehage
- at barn blir sett og hørt og får medvirke i saker som gjelder dem selv



Grunnlaget planen bygger på

Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet.

Barnehagelovens kapittel 8 beskriver hvordan et godt psykososialt miljø skal virke forebyggende, men også helsefremmende for barna. Loven gir barnehagen en tydelig forpliktelse på å skape et godt fysisk og psykososialt miljø i barnehagen.

“Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.” (Barnehageloven §1-3)

Alle ansatte i Preg barnehager forplikter seg på å arbeide ut fra verdigrunnlaget beskrevet i barnehageloven og rammeplanen. Preg barnehagers verdier nestekjærlighet, likeverd og mestring bygger nettopp på dette verdigrunnlaget, og vil være avgjørende for hvilke handlinger og valg som blir tatt for å ivareta barnets beste.

I arbeidet med et trygt og godt barnehagemiljø, har alle ansatte et spesielt ansvar for å ivareta hvert enkelt barn, slik at hverdagen oppleves som en trygg og god arena. Barnehagenes visjon: «Sammen om å sette verdifulle spor», danner sammen med verdiene, grunnlaget for alt vårt arbeid, og vil være retningsgivende også for dette området.

Hva er krenkelser og mobbing?

Krenkelse er et samlebegrep for negative ord eller handlinger som barn opplever krenker deres verdighet eller integritet, eller gjør at de føler seg ekskludert fra fellesskapet. Krenkelser kan være enkeltstående ytringer eller handlinger og det kan være gjentatte episoder. Krenkelser kan være fysiske, verbale og relasjonelle.

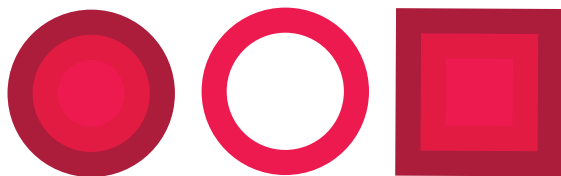
En måte å se mobbing på har vært ut fra denne definisjonen: *“Mobbing forstås som en negativ handling som gjentas over tid og som er rettet mot en som har vanskelighet med å forsvare seg”* (Olweus & Roland 1983, Smith 2005).

Det er viktig å ha med seg disse tidlige forståelsene rundt hva mobbing er, selv om vi i vårt arbeid er mer opptatt av mobbing som en del av det å være forhindret fra å være en betydningsfull person i fellesskapet. Mennesker har et behov for å høre til og kan kjenne frykt for å bli utestengt fra dette fellesskapet.

Lund m. fl. beskriver mobbing som *“handling fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og ha mulighet til medvirkning.”* (Lund, m.fl. 2015)

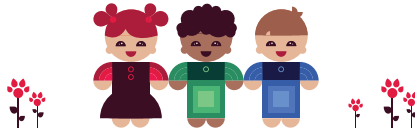
Det er forskjellig fra person til person hva som oppleves som krenkende, avhengig av blant annet barnets forutsetninger, alder, bakgrunn og den konteksten krenkelsen blir utført. (NOU:2015, Djupedalsutvalget).

Djupedalsutvalget fremhever at det er viktig å anerkjenne barnets opplevelse og at denne alltid skal legges til grunn.



Kapittel 1

Det forebyggende arbeidet



Lov om barnehager § 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

“Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser” (Lov om barnehager §41)

Nulltoleranse

Barns opplevelse av seg selv og sin egenverdi utvikler seg i samspill med omgivelsene. Barn som utsettes for krenkelser og mobbing, fratas både livsmot og verdighet. Forskning viser at både barn som har opplevd mobbing og barn som mobber har en forhøyet risiko for å utvikle psykiske vansker senere.

Nulltoleranse betyr at barnehagen ikke skal godta at barn blir utsatt for krenkelser og mobbing i barnehagen. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn utsettes for krenkelser. Å arbeide ut ifra et nulltoleranseprinsipp vil si at alle overtramp må følges opp med handling fra trygge, gode og varme voksne.

Barnets subjektive opplevelse av egen situasjon, avgjør om en bryter mot barnets rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Å erkjenne subjektivitetsprinsippet handler om at barn som opplever seg krenket skal ivaretas emosjonelt, uavhengig av hvordan voksne vurderer situasjonen. Omsorgen skal ivaretas først, deretter veiledes barnet videre i situasjonen.

En krenkelse fra den voksne er derimot en objektiv størrelse, i den forstand at hva som er en krenkelse beror på en helhetlig vurdering, ikke bare på det enkelte barns opplevelse. Det er en del av barnehagens oppgaver å lære barna å tenke kritisk og kunne akseptere og respektere ulike meninger. Barnehagebarn kan bli regulert eller oppleve uenighet med de voksne eller andre barn uten at dette vil være en krenkelse. I denne sammenheng vil det være avgjørende for barnets opplevelse av situasjonen at den voksne er tydelig i hva barnet skal/kan gjøre, og at det blir veiledet på en positiv måte.

Når nulltoleranse praktiseres, handler man aktivt ved å hindre noe uønsket og fremme noe ønsket, og voksne er gode forbilder i holdning og handling. Slik er nulltoleransebegrepet sterkt knyttet til det forebyggende arbeidet og tilbakemeldingskulturen i barnehagen.



Forebygging

Arbeidet med å forebygge krenkelser, mobbing og utenforskap starter allerede i barnehagen. Noen barnehager er gode på å motarbeide krenkende adferd og mobbing mellom barn. I slike barnehager kan vi finne tre fellestrekk:

- De ansatte samarbeider mer enn i andre barnehager.
- De ansatte våger å sette søkelys på seg selv og å granske seg selv.
- De ansatte ser positivt på at barn er forskjellige.

I Rammeplanen for barnehager (Utdanningsdirektoratet, 2017) står det at barn skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.

Under veiledning av voksne lærer barn i barnehagefellesskapet ved å øve, feile og prøve igjen. Fellesskapet må tåle det ved å være raust og fleksibelt. Ingrid Lund (2016) bruker begrepet VI- fellesskapet, hentet fra organisasjonspsykologien, et fellesskap der det enkelte individ står sammen med andre og det dannes en VI-følelse. Individuelle forskjeller blir ikke borte, men de inkluderes i fellesskapet.

“Et VI-fellesskap i barnehagen er avhengig av at både ledelse, ansatte og foreldrene har positive og klart formulerte forventninger til seg selv, til hverandre og til barna. Forventningene må være knyttet til barnehagens praksis og den kunnskapen vi har om inkluderende praksis” (Lund, 2016).

I Rammeplanen s. 22-23 står det videre; «i barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positive samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap».



Class - kvalitet i Preg barnehager

For å både måle og forbedre kvaliteten i barnehagen, brukes den evidensbaserte observasjonsmetoden Classroom Assessment Scoring System; CLASS (Pianta, La Paro & Hamre, 2008). Observasjonsmetoden CLASS baserer seg på det teoretiske rammeverket «Teaching Through Interactions» (TTI) (Hamre mfl., 2013). TTI er det best dokumenterte teoretiske grunnlaget for å arbeide med voksen-barn interaksjoner (Roland & Ertesvåg, 2018).

Class er et systematisk verktøy for å måle kvaliteten på miljøet på avdelingen.

Class/TTI innføres trinnvis i Preg barnehager, fra 2024 til 2026.

Class metoden gir et godt bilde av organiseringen av avdelingen, og i hvilken grad ansatte i det daglige benytter enhver situasjon til gode interaksjoner som gir effekt på barnets lærings- og utviklingsmuligheter.

CLASS fokuserer på tre (to på småbarnsavdeling) sentrale områder i en barnehage:

- emosjonell støtte
- organisering av avdeling
- støtte til læring og utvikling

Dette er også sentrale områder innenfor barnehagens mandat jf. Rammeplan for barnehagen.

Class-satsningen er med på å fremme et felles språk og en felles forståelse av hvordan et godt VI-fellesskap ser ut og hva som kjennetegner det. I læringsprosessene utvikles personalets kompetanse ved at personalets praksis blir observert og vurdert opp mot kvalitetskriteriene. Når barnehagene avdelingsvis får tilbakemelding på kvaliteten på egen praksis, og med veiledning i hva som kan forbedres, er satsingen med på å øke profesjonaliteten og kvaliteten på arbeidet som utføres. Ved at kvalitetskriteriene blir systematiske og nøye gjennomgått og forklart for de ansatte, blir også rammeplanens innhold belyst.

Kjennetegn på god praksis som forebygger krenkelser/mobbing:

- Et positivt klima som synes blant annet gjennom at voksne og barn viser glede over å være sammen, de voksne viser genuin interesse over å være sammen med barna. Positivt klima kommer til uttrykk gjennom hyppige smil, latter og positive kommentarer, samt varme og rolige stemmer og fysisk nærhet til hverandre.
- Fravær av negativt klima. Negativt klima vises blant annet gjennom (hyppig) irritasjon, krenkelser, trusler, sinne, roping, skriking, bruk av sarkasme, ironi og negativ kontroll. Kvalitetsbarnehager kjennetegnes ved fravær av negativt klima og de har en felles forståelse for hvordan de skal forebygge og håndtere eventuelle episoder. Dette kommer til uttrykk gjennom tilbakemeldingskulturen i barnehagen, både de voksne seg imellom, men også i forhold til barna. De ansatte viser i handling at de har ansvaret for å reparere relasjonen med barna dersom det oppstår en situasjon som er preget av negativt klima. På denne måten er de og bevisste rollemodeller for barna og hverandre.
- Sensitive ansatte som er oppmerksomme på alle barna, som legger merke til og tolker barnas signaler om behov for støtte og veiledning. Sensitive ansatte kjenner, har kunnskap og kompetanse om barna, er nær dem, lytter og svarer på deres henvendelser, både verbale og non-verbale.
- Ansatte som tar barns perspektiv viser interesse for barns meninger, fokus, innspill og ideer. Voksne viser fleksibilitet og gjennom aktiv tilrettelegging er de voksne med på å skape aktiviteter der barns interesser er i fokus.
- Gjennom veiledning og reguleringsstøtte får barna den hjelpen de trenger for å forstå egne og andres handlinger. De får også innsikt i og forståelse for årsak – virkning i forhold til egne og andres handlinger, samt alternative måter å løse konflikter og uenigheter på.
- Leken prioriteres høyt i hverdagen, og arbeidet med lek er bevisst og pedagogisk. De ansatte sikrer at alle leker og legger til rette for dette både ute og inne. Foresatte og ansatte har felles forståelse og tilnærming til vennskap og lek.
- Personalet skaper et godt foreldresamarbeid knyttet til tematikken.
- Personalet diskuterer/reflekter rundt temaer vedr. mobbing på avdelingsmøter, personalmøter og planleggingsdager.

“Mobbing har dårlige vekstforhold i en barnehage der voksne stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet” (Lund, 2016 s. 127).



Barnehagens rutiner for forebygging av krenkelser og mobbing

Nr	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
1	Barnehagen gjennomgår handlingsplan og drøfter og dokumenterer barnehagens felles syn på: - Hva er et godt psykosialt miljø? - Hva kreves av ansatte og foreldre? - Hva er krenkende atferd? - Hva er terskelen for å gripe inn og hva innebærer det?	Årlig, ved barnehagestart	Daglig leder
2	Opplæring og informasjon til alle nyansatte: "Handlingsplan for et trygt og godt barnehagemiljø"	Ved ansettelse, onboarding i 4human	Daglig leder / pedagogisk leder
3	Sikre at barnehagen har et system som setter vikarer/ korttidsansatte i stand til å være gode bidragsyttere i arbeidet med psykosialt barnehagemiljø	Ved oppstart av engasjement, onboarding i 4human	Daglig leder / pedagogisk leder
4	Barn og foreldre informeres om planen. Barnehagen har rutiner for hvordan de sikrer at alle foreldre kjenner til handlingsplanen.	Hver høst ved behov	Daglig leder / pedagogisk leder
5	Barnehagen vurderer det psykososiale miljøet ut ifra informasjon fra foreldresamtaler	Lederteam to ganger i året Løpende koblet til avdelingsmøter	Daglig leder / pedagogisk leder

Barnehagens rutiner for forebygging av krenkelser og mobbing

Nr	Oppgave	Tidspunkt	Ansvar
6	Barnehagens planer og tiltak for forebyggende og holdningsskapende arbeid gjennomsyrrer barnehagehverdagen	Løpende Koblet til møtestrukturen i barnehagen	Daglig leder / pedagogisk leder
7	Barnehagen evaluerer sitt forebyggende og holdningsskapende arbeid hvert år. Evaluering og evt. revidering foretas i personalmøte og samarbeidsutvalg	Hver vår Løpende koblet til møtestrukturen i barnehagen	Daglig leder / pedagogisk leder

Observasjon

Observasjon handler om å se etter noe med en særlig oppmerksomhet og registrere det som skjer. Dette kan gjøres på en systematisk eller usystematisk måte. Systematisk observasjon brukes ofte når vi trenger mer kunnskap om noe konkret i forbindelse med et barns eller en barnegruppas trivsel, utvikling eller læring. Usystematisk observasjon er mer eller mindre tilfeldige, det er ikke på forhånd fastlagt noe bestemt vi skal forholde oss til.

Når ulike former for observasjon er gjennomført er det viktig at personalet snakker sammen om hva de har sett, hva observasjonene forteller dem, og eventuelt hvilke tiltak de må sette inn for å bedre situasjonen (Rammeplan for barnehager, 2017).



Samarbeid mellom barnehage og hjem

Jf. Rammeplan for barnehager skal barnehagen «i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (2017, kap. 5. s 29).

Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt foreldresamarbeid der relasjonen er preget av åpenhet og likeverd. Samarbeidet må foregå på en måte som gjør at foreldrene opplever seg sett, hørt, anerkjent, respektert og inkludert.

Alle barn og foreldre skal oppleve å bli tatt på alvor av personalet. Hvis de kommer med en bekymring om at et barn blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, skal de bli tatt på alvor.

Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen. Det er derfor viktig å samarbeide med foreldre i arbeidet med holdninger og verdier. Det krever at foreldre involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner, og at tema krenkelser, krenkende atferd, mobbing og forebygging av dette, løftes og drøftes i foreldresamtaler og foreldremøter. Dette innebærer at også foreldre skal informeres om barnehagens handlingsplan for å sikre barn et godt psykososialt barnehagemiljø.

Foreldre bidrar til forebyggende arbeid ved å:

- Hilse på, snakke med alle barn, invitere barn med hjem, og legge til rette for nye vennskap
- Snakke positivt om andre barn, foreldre, personalet og barnehagen
- Melde fra til barnehagen, dersom det oppdages krenkende atferd/mobbing/erting blant barna
- Gi tilbakemeldinger på barnets trivsel og opplevelser
- Følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

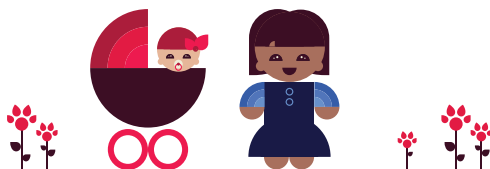


Samarbeid med andre instanser

Barnehagene har egne rutiner for hvordan de jobber tverrfaglig i sin kommune. Dette vil være ulikt fra kommune til kommune, og barnehagene har egne rutiner som beskriver dette.

Kapittel 2

Aktivitetsplikten



Lov om barnehager § 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

«Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.» (Lov om barnehager §42)

Evalueringen av implementeringen av aktivitetsplikten viser at en del barnehager og barnehageeiere oppfatter aktivitetsplikten til å gjelde når det har oppstått en krenkelse. (Deloitte, 2023). Dette er ikke lovens intensjon. Aktivitetsplikten inntreffer ved mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. J.fr definisjonen for mobbing og krenkelse til Lund m. fl så inntreffer aktivitetsplikten i det vi begynner å tenke på om dette barnet får delta i felleskapet (Lund, m.fl. 2015). Aktivitetspliktens hensikt er å hjelpe oss å fange opp slik at vi kan sette inn gode tiltak så tidlig som mulig.



Aktivitetsplikten består av 4 delplikter:

1. Plikten til å følge med

Å følge med handler om å ha det profesjonelle blikket på alt som skjer i en barnehagehverdag. Mobbing og begynnende mobbeatferd eller krenking kan være vanskelig å oppdage. Til dette trengs rutiner for å systematisk observere og kartlegge hvordan barna våre har det i hverdagen. Det er viktig å være observant på endringer av barns atferd. Det kan være tegn på at noe er galt. Plikten henger nøye sammen med § 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid. For å oppfylle plikten til å følge med er det viktig at alle ansatte har kompetanse på hva mobbing og krenkelse i barnehage er, og at man jobber aktivt med å reflektere både over egne holdninger og verdier, samt hvilke holdninger og verdier som ligger i loven og hvordan disse ser ut i praksis hos oss.

Følgende punkt er viktig for å avdekke krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering:

- Handlingsplan for Preg barnehager gjennomgås som fast punkt på første personalmøte ved nytt barnehageår
- Personalet jobber aktivt med TTI rammeverket og bruker dette for å utvikle en trygg og god hverdag for alle barn i en Preg barnehage
- Personalet har reflektert og utviklet en forståelse av hvordan man som en autoritativ voksen balanserer mellom varme og krav i barns danning for at barn skal få opplevelsen av å være en betydningsfull person i felleskapet.
- Personalet har reflektert og utviklet en felles forståelse for hva krenkende atferd og mobbing kan innebære, f.eks. hva man må være obs på i barns lek, og hvordan avdekke krenkende atferd eller mobbing.
- Personalet har reflektert og utviklet en felles forståelse for hvordan man som voksne støtter barns deltakelse i felleskapet, og er oppmerksom på at man ikke setter barn i utsatte posisjoner som fratar de deltakelse i felleskapet.
- Nytilsatte får kjennskap og opplæring i hva handlingsplanen betyr for det daglige arbeidet i en Preg barnehage
- Personalet skal være tett på barna i lek og aktiviteter for å kunne fange opp atferd som kan utvikle seg til mobbing.
- Personalet observerer og kartlegger samspill mellom barna, og mellom voksne og barn. System og rutiner rundt dette arbeidet skal være på plass
- Personalet er til stede, leker og snakker med barna om hvordan de har det og er oppmerksomme på endringer i barns atferd.
- Personalet gjennomfører barnesamtaler med søkelys på barnas trivsel – en til en, eller i gruppe.
- Pedagogisk leder gjennomfører foreldresamtaler der barns trivsel, atferd og vennskap tas opp.
- Personalet reflekterer og lager plan over hvordan de følger med, også i perioder med utfordrende personalsituasjoner.

2. Å melde fra

Delplikten å melde fra er i utgangspunktet godt beskrevet i loven. Her fremgår det tydelig at ved mistanke, skal man melde fra til daglig leder i barnehagen, som videre skal melde fra til eier ved alvorlige tilfeller. Det er utviklet et meldeskjema som skal brukes av alle Preg barnehager når de melder fra.

- Alle Preg – barnehager skal ha lav terskel for å melde fra ved mistanke om at barn i våre barnehager ikke har det trygt og godt
- Personalet skal på første personalmøte ved nytt barnehageår drøfte hva en lav terskel for å melde fra vil si i praksis.
- Ansatte har en forståelse av at alle har et like stort ansvar for å melde fra ved mistanke om at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Det er viktig for barna at ansatte tar dette ansvaret
- Ansatte kjenner til Preg barnehagenes meldeskjema og vet når dette skal brukes

3. Å undersøke

Når man har mistanke om at barn ikke har det trygt og godt, og man har meldt dette inn, skal det straks settes i gang undersøkelser. En grundig undersøkelse er grunnlaget for å kunne utvikle gode tiltak. Det viktig at man ikke setter i gang tiltak før en grundig undersøkelse er gjennomført. Ansatte i Preg barnehager skal ha god kjennskap til ulike observasjons- og kartleggingsmetoder som kan tas i bruk i undersøkelse av saken. Her bør metoder som løpende protokoll, deltakende observasjon, loggbok, praksisfortellinger o.l. være en del av observasjonsmetodene. I tillegg kan barns trivsel undersøkes gjennom barnesamtaler der dette er gjennomførbart. Barns stemme skal bli hørt.



4. Å sette inn tiltak

For å sette inn riktige og gode tiltak er det viktig å undersøke saken grundig.

I barnehageloven §42 er dette fremhevet: «Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.»

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak.

I planen skal det stå:

- a) Hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) Hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) Når tiltakene skal gjennomføres
- d) Hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) Når tiltakene skal evalueres

Se rutine i PBL mentor: «Mobbing og annen krenkende atferd mot barn», med vedlegg: «Mal for plan om aktivitetsplikt barnehage».

Deloitte fant blant annet i sin evaluering etter implementeringen av loven følgende:

«Mange barnehager synes å ha en praksis der det først iverksettes tiltak uten å nedfelle disse i en skriftlig plan, og det opplyses at det kun er dersom disse tiltakene ikke har ønsket effekt at det utarbeides en skriftlig plan i det videre arbeidet. Dette er ikke i samsvar med aktivitetsplikten, som sier at når det skal lages tiltak i en sak, skal det også utarbeides en skriftlig plan.» (Deloitte 2023)

Udir har utviklet en kompetansepakke om trygt og godt barnehagemiljø. Denne kompetansepakken skal støtte ansatte og ledere i barnehage i arbeidet med å utvikle sin kompetanse om trygt og godt barnehagemiljø.

Kompetansepakken om trygt og godt barnehagemiljø finnes på udir.no

Kompetansepakken skal bidra til refleksjon over verdier, holdninger og kultur, utvikling av egen praksis og økt handlingskompetanse. Målet med kompetansepakken er å bygge opp under kollektiv kompetanseutvikling i barnehagen, og bidra til at du som ansatt kan utvikle kompetansen på trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.





Kapittel 3

Når ansatte krenker et barn



Lov om barnehager § 43. Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Voksne kan også bidra til å krenke barn gjennom væremåte, ord og handlinger. Barn kan oppleve forskjellsbehandling i måten den voksne møter dem på, snakker med dem og inkluderer dem i aktiviteter. Barn skjønner raskt når noen foretrekkes framfor andre. Bruk av ord, kallenavn eller å kalle barn dumme ting er eksempler på verbal krenkelse. Bruk av ironi eller latterliggjøring skader barns selvbylde og kan gjøre barnehagedagen utrygg og utrivelig for den enkelte. Det kan også være svært ødeleggende for miljøet i gruppa som helhet.

Måten vi velger å snakke med og til barn på, har stor betydning for hvordan de oppfatter seg selv i samspill med sine omgivelser. Dette er erfaringer som de tar med seg og bruker i den videre formingen av sitt eget bilde av seg selv.

«Barn ser, hører og legger merke til mer enn voksne av og til regner med. Personalet må derfor være spesielt bevisst på hva de sier, og hvordan de snakker til hverandre og sammen når barn er i nærheten. Gode rollemodeller snakker ikke nedsettende til eller om andre, verken barn, foreldre eller kollegaer. De praktiserer empatisk væremåte.» (Udir 2012 Barns trivsel – voksnes ansvar)

Tiltak når ansatte krenker et barn

«Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.»

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.» (Lov om barnehager §43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn.)

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks. Se kapittel 2 om aktivitetsplikt i denne planen. Denne plikten er lik for kapittel 2 og 3, og skal følges på samme måten, med de samme delpliktene. Merk at aktivitetsplikten er skjerpet når det gjelder mistanke om krenkelse av barn fra ansatte.

Referanser og kilder:



Barnekonvensjonen art. 3 nr. 1

De Forente Nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter* art. 3 nr. 1.

Hentet fra <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/> barnekonvensjonen

Deloitte. (2024). *Evaluerings av barnehagesektorens forståelse, implementering og etterlevelse av barnehageloven kapittel VIII: Psykososialt barnehagemiljø*.

Godtfredsen, M., Helgeland, A., Nome, D. Ø., Kovač, B. V., & Cameron, D. L. (2015). Vennskapets og lekens betydning i arbeidet mot mobbing i barnehagen. I I. Lund (Red.), *Hele barnet, hele løpet: Mobbing i barnehagen* (s. 53).

Hamre, B. K., Pianta, R. C., & kolleger. (2013). Teaching through interactions: Testing a developmental framework of teacher effectiveness in over 4,000 classrooms. *The Elementary School Journal*, 113(4), 461–487.

Lund, I., & Helgeland, A. (2016). *Mobbing i barnehagen: Anerkjennelse som forebygging*. Cappelen Damm Akademisk.

Lov om barnehager kapittel VIII: Psykososialt barnehagemiljø. (2020). *Barnehageloven*.

Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64/KAPITTEL_9

Norge. (1814/2023). *Grunnloven* § 104.

Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn/KAPITTEL_8#%C2%A7104

NOU 2015: 2. (2015). Å høre til: *Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø*. Djupedalsutvalget.

Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-2/id2409245/>

Olweus, D., & Roland, E. (1983). *Mobbing: Bakgrunn og tiltak*. Kirke- og undervisningsdepartementet.

Pianta, R. C., La Paro, K. M., & Hamre, B. K. (2008). Classroom Assessment Scoring System (CLASS). Paul H. Brookes Publishing Co.

Roland, P., & Ertesvåg, S. K. (2013). *Ledelse av endringsarbeid i barnehagen*. Gyldendal Akademisk.

Smith, P. K. (2005). *Bullying in schools: Lessons from two decades of research*. Aggressive Behavior, 31(1), 1–9. <https://doi.org/10.1002/ab.20070>

Utdanningsdirektoratet. (2012). *Barns trivsel – voksnes ansvar: Veileder om forebygging, avdekking og håndtering av mobbing i barnehagen*.

Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/mobbing/veileder-om-mobbing-i-barnehagen/>

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/>



Sammen om å sette verdifulle spor



Preg
barnehager



Misjonssambandet